

Veien til en giftfri hverdag

Rotary

Angelika Baumbusch, sjefingeniør,
kjemikalieseksjonen

Agenda

- Kort om Miljødirektoratet
- Internasjonal kjemikaliepolitikk
- Viktige regelverk og forbud i EU
- Norsk kjemikaliepolitikk
- Leketøy
- Miljømerking

Regjeringen

Klima- og miljødepartementet

Miljødirektoratet

Statsforvalterne

Kommunene

Landbruks- og matdepartementet

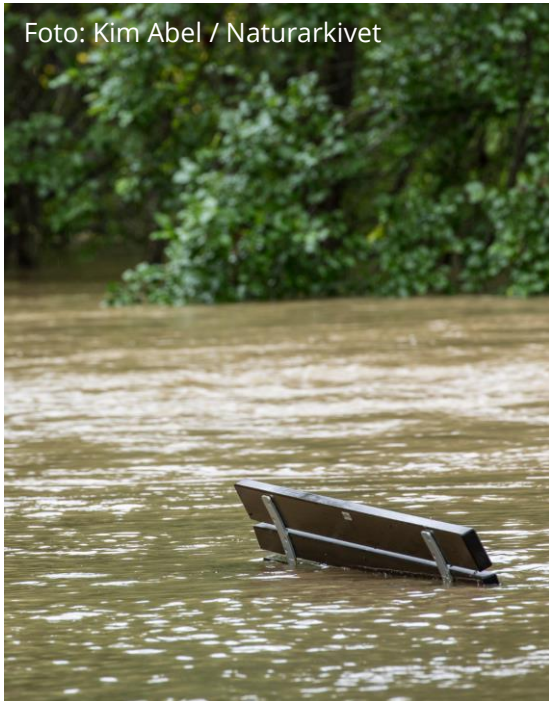
Dette er oss

- forvaltningsorgan under Klima- og miljødepartementet
- etablert 1. juli 2013
- om lag 700 medarbeidere – hovedsakelig i Trondheim og Oslo

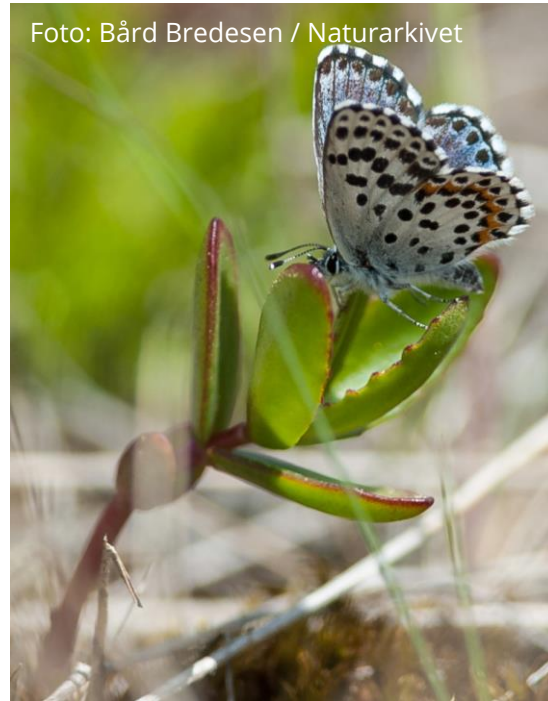
Fokus

Foto: Kim Abel / Naturarkivet

Klima

Foto: Bård Bredesen / Naturarkivet

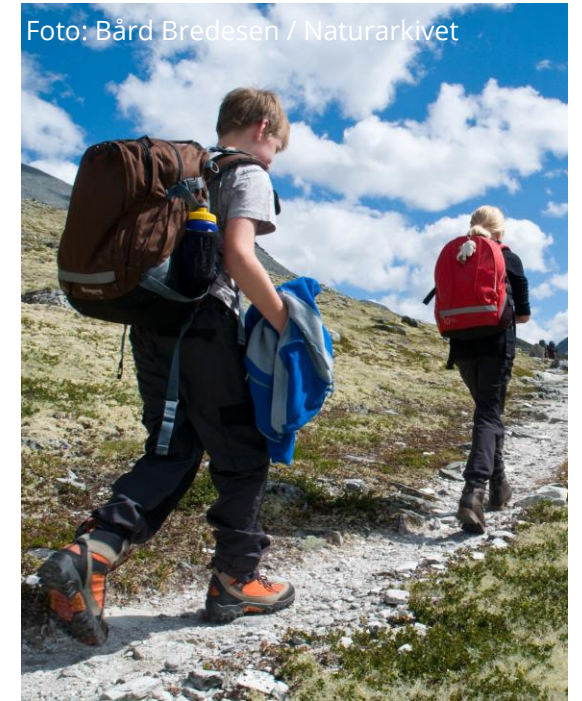
Naturmangfold

Foto: Bård Bredesen / Naturarkivet

Forurensning

Foto: Bård Bredesen / Naturarkivet

Friluftsliv

Hva gjør vi?

- Skaffer og formidler miljøinformasjon
- Utøver og iverksetter forvaltningsmyndighet
- Styrer og veileder regionalt og kommunalt nivå
- Gir underlag for politikkutvikling
- Deltar i internasjonalt miljøarbeid

Internasjonal kjemikaliepolitikk

Figur: EU, oversatt av Miljødirektoratet

EU Chemicals Strategy for Sustainability

#ChemicalsStrategy

#EUGreenDeal

European
Commission

Illustrasjon: EU-kommisjonen

Trygge og bærekraftige kjemikalier og produkter

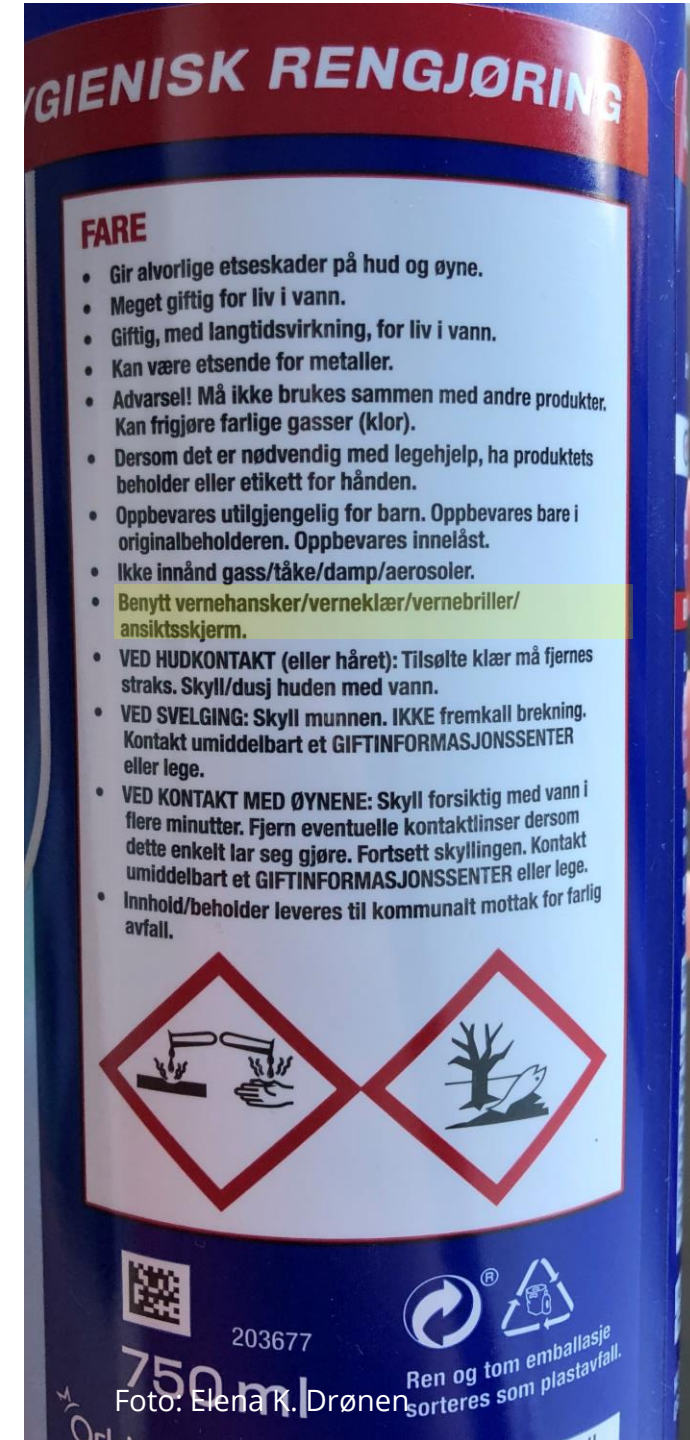
- Kriterier for:
 - trygge kjemikalier (helse og miljøfare)
 - bærekraftige kjemikalier (energi, naturinngrep)
- Fremme grønn utvikling i produksjon og bruk av kjemikalier/ produkter
- Produkter skal være holdbare, reparerbare og resirkulerbare (sirkulærøkonomikrav)
- Øke kompetansen til arbeidstaker for å møte en grønn omstilling

Viktige regelverk i EU

CLP-forskriften

- Forskrift om klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger
- **Skal sikre at bruken av kjemikalier ikke utgjør fare for helse og miljø**
- Identifisere farlige egenskaper og kommuniserer dette gjennom advarsler og informasjon om sikkerhetstiltak
- Sikre at alle som håndterer kjemikalier får informasjon nødvendig for:
 - å beskytte seg mot helseskader, miljøfarlige og hormonforstyrrende egenskaper
 - håndtere kjemikalier på en måte som ikke skader miljøet
 - Like konkurransevilkår og fri flyt på det indre marked i EU/EØS

NYE FARESMBOLER (farepiktogram)

Akutt giftig. Kjemikalier som er akutt giftige og kan gi livstruende skader ved svelging, hudkontakt og/eller innånding.

Etsende. Kjemikalier som forårsaker etseskader på hud og øyne eller alvorlige øyeskader. Brukes også for kjemikalier som er etsende for metaller.

Kronisk helsefare. Kjemikalier som forårsaker kroniske helseskader som for eksempel kreft, skader på arvestoffet og redusert fruktbarhet. Omfatter også kjemikalier som forårsaker allergi ved innånding, kjemisk lungebetennelse eller andre alvorlige skader.

Helsefare. Kjemikalier som er farlige ved innånding, hudkontakt eller svelging. Brukes også for kjemikalier som virker irriterende på hud, øyne og luftveier, gir allergiske hudreaksjoner, døsigheit og svimmelhet.

Miljøfare. Kjemikalier som er giftige for vannmiljøet på kort eller lang sikt. Skal oppbevares og håndteres slik at kjemikallet, ved bruk eller som avfall, ikke skader miljøet.

Eksplisjonsfarlig. Kjemikalier og gjenstander som er eksplisjonsfarlige dersom de utsettes for slag, friksjon, gnister eller varme.

Brannfarlig. Kjemikalier som er brannfarlige og kan brenne voldsomt ved antenning eller varmetilførsel. Enkelte kjemikalier utvikler brannfarlig gass i kontakt med vann.

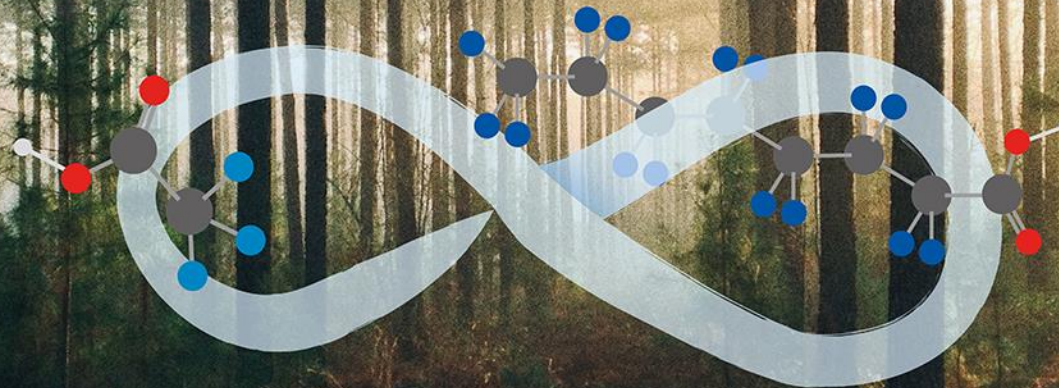
Oksiderende. Kjemikalier som kan forårsake brann i eller bidra til forbrenning av andre materialer.

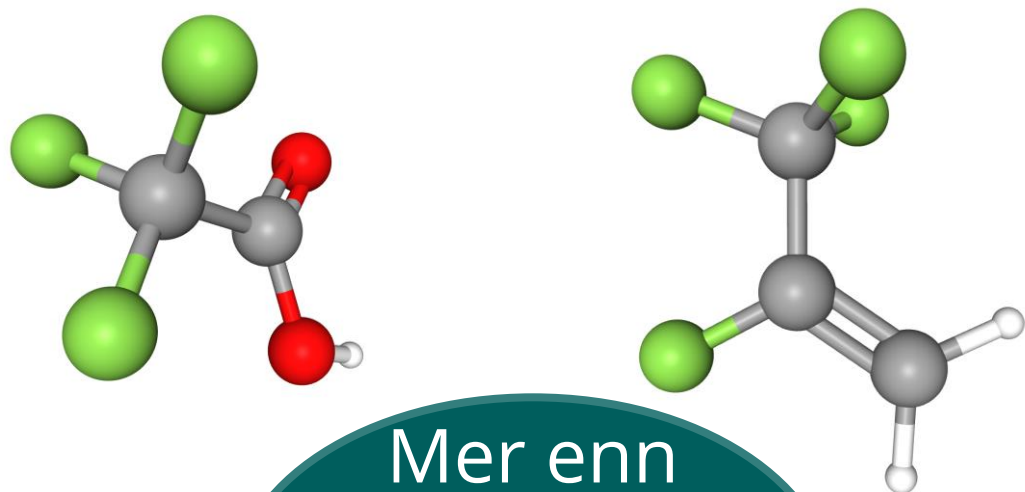

Gass under trykk. Gass eller andre kjemikalier som er trykksatt, eller gass som er flytende ved svært lav temperatur. Beholderen kan eksplodere ved ytre brann.

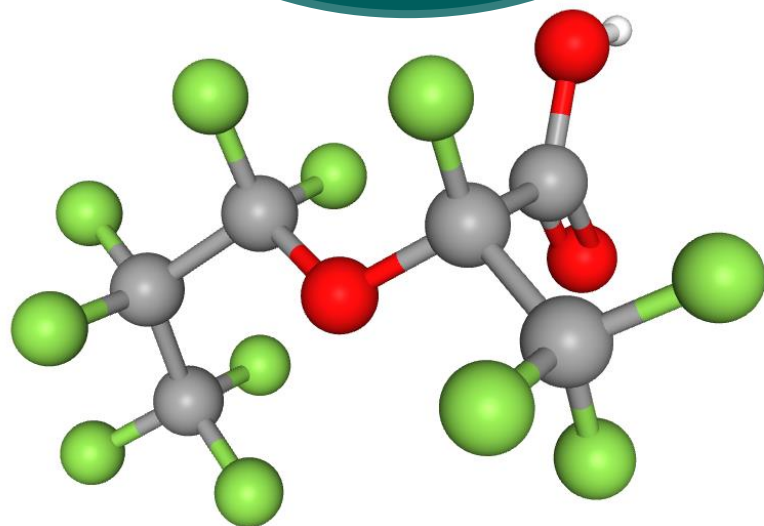
Viktige forbud i EU

Forbud mot «evighetskjemikalier» PFAS

Mer enn
10 000
ulike
stoffer

Per- og polyfluorerte stoffer (PFAS)

- menneskeskapt stoffer - finnes ikke naturlig
- de er ekstremt stabile, «evighetskjemikalier»
- noen av de verste miljøgiftene vi har

Hvor brukes PFAS?

- slippbelegg i stekepanner og kokekar, matemballasje
- bygg og konstruksjon, elektronikk,
- Tekstiler, brannskum, F gasser
- Skismøring, kosmetikk,
- Olje & gass, energisektor
- Mange andre

Foto: Cooker king (oppe til venstre), Tolu Olubode (oppe til høyre),
Katya Ross (nede til venstre), Daniel Tausis (nede til høyre)

Bekymringer

Persistens

Mobilitet

Bioakkumulering

Toksiske for miljø og mennesker

PFAS

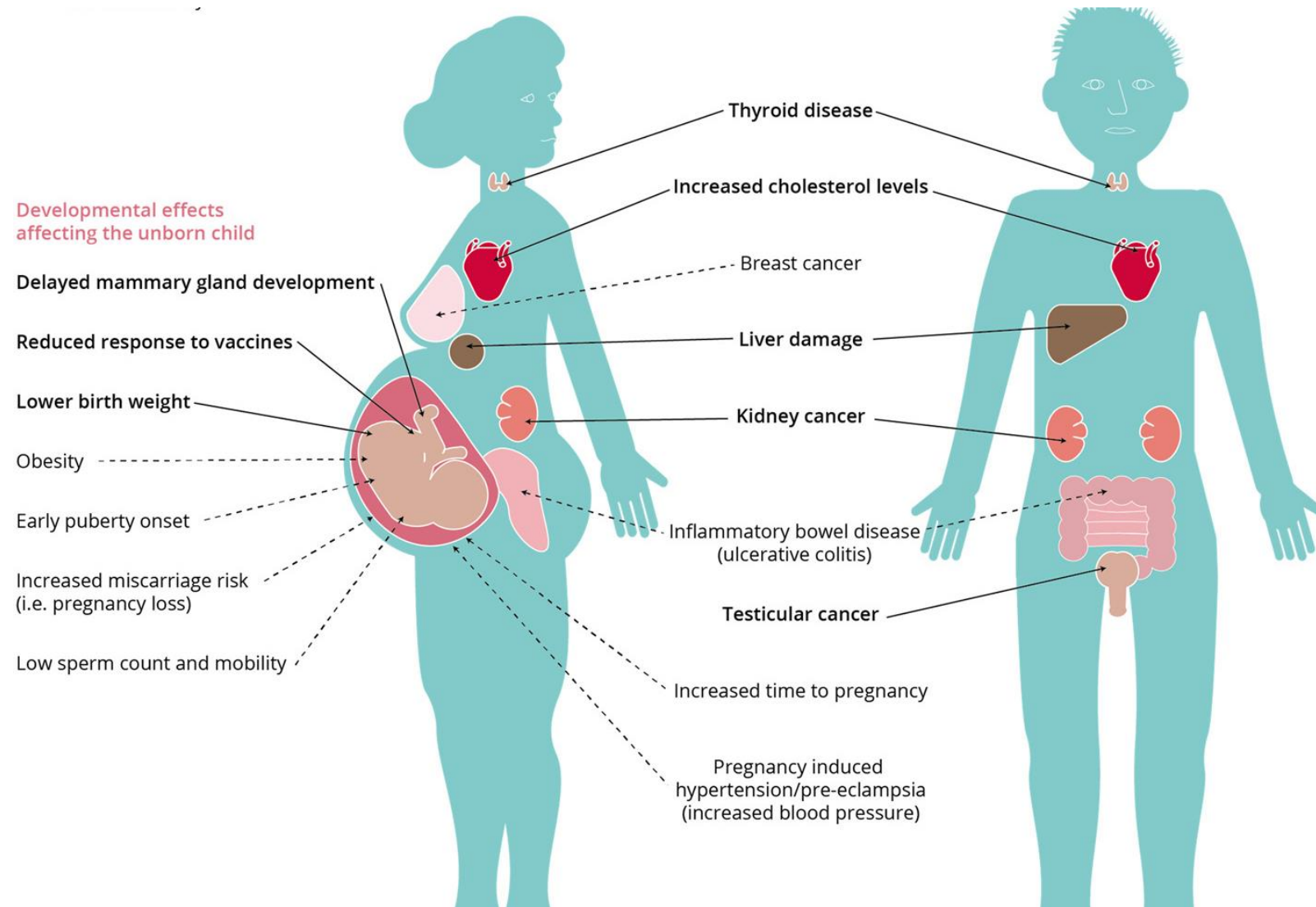

PFAS – Helseeffekter (mest PFCAer og PFSAer)

▪ Mest vanlige effekter

observert:

- ✓ Redusert immunrespons og mulig økt infeksjonsrisiko
- ✓ Leverskade og forstyrret metabolisme
- ✓ Utviklingsforstyrrelser (f.eks. redusert vekst av foster og avkom)
- ✓ Mulig kreftfremkallende

Source: EEA, 2019

Norske medier

2

DIREKTE • Nå

Norge ønsker EU-forbud mot miljøgifter

Klima- og miljøminister Espen Barth Eide på en pressekonferanse i Oslo i fjor. Foto: Ol... (v)

Et omfattende forslag om forbud mot miljøgifter av typen PFAS i EU og EØS er lagt fram av Norge og flere andre land.

– PFAS er blant de mest bekymringsfulle stoffene vi omgir oss med, sier klima- og miljøminister Espen Barth Eide (Ap) i en [uttalelse](#).

Også Sverige, Danmark, Nederland og Tyskland har vært med på å utarbeide forslaget. Det ble oversendt EUs kjemikaliebyrå ECHA i januar i år, og offentliggjøres tirsdag.

PFAS-stoffene kan blant annet forstyrre fosterutvikling og forplantningsevne og mistenkes for å øke risikoen for kreft.

«Evighetskjemikalier» kan bli forbudt i Europa

Et omfattende forslag om forbud mot helseskadelige miljøgifter av typen PFAS i EU og EØS er lagt fram av Norge og flere andre land.

Publisert: 7. februar

Hvilken innvirkning får forbudet?

- en seier for miljøet og helse til dyr og mennesker
- stor reduksjon i tilførselen av PFAS til miljøet (75 000 t i 2020)
- omstilling vil koste, men å ikke gjøre noe blir dyrere for samfunnet
- Kostnader fra PFAS-relaterte helseplager EU/EØS-området estimert til 50-80 mia E/a
- Stopper utslipp av 4.5 mia t /30 år

Foto: Yarenci Hdz

Mikroplast finnes overalt i naturen

Kilder:

Spredning:

Effekter:

Forbud mot mikroplast

- Mikroplast finnes allerede overalt i naturen
- **Viktigste kilder:**
 - bildekk,
 - kunstgressbaner,
 - maling, tekstiler
- **Effekter:**
 - dyr kan forveksle plastbiter med mat
 - kan skade organismer
 - tungt nedbrytbart og vanskelig å fjerne
 - kan spre miljø- og helseskadelige stoffer

Forbud mot mikroplast

- Global avtale om å stanse plastforurensing
- EU skal redusere marin forurensing med 50 % og mikroplast med 30% innen 2030
- EU forbud mot tilsatt mikroplast (2023), reduserer utslipp av 500.000 tonn over 20 år
- Forbudet omfatter bl.a. kosmetikk, vaskemidler, gummigranulat i kunstgressbaner, gjødselvarer og plantevernmidler

Foto: istock

Norsk kjemikaliepolitikk

Handlingsplan for ein giftfri kvardag 2021–2024

Handlingsplanens satsningsområder for kjemikalier

- Flere, og mer effektive forbud mot farligste stoffer i EU og globalt
- Fase ut bruken av perfluorerte stoffer (PFAS) i EU og globalt
- Øke kunnskapen om, fremme forslag om å regulere, farlige stoffer i plast

Foto: Snorre Tønset

Leketøy

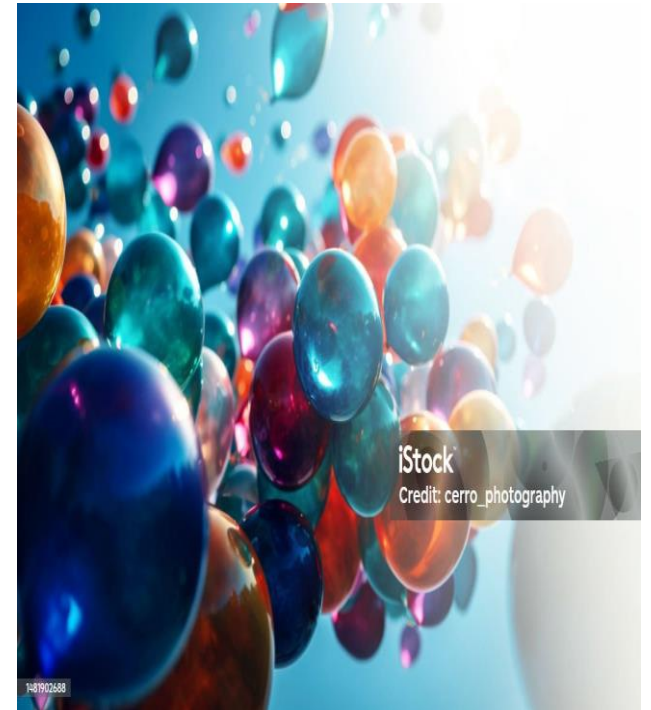
Trygge leker

- Leketøyforskrift fastsetter sikkerhetskrav til *produkter som, utelukkende eller delvis, er konstruert eller beregnet for å brukes av barn under 14 år i lek* (heretter kalt leketøy).
- **Miljødirektoratet:** Kjemiske egenskaper, hygieniske, støyende og biologiske egenskaper
- **Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap:**
 - Fysiske og mekaniske egenskaper, brann- og eksplosjon, elektriske og radioaktive egenskaper

Kjemiske egenskaper

- Skal ikke inneholde CMR-stoffer
 - C – Kreftfremkallende
 - M – Mutagene
 - R – Reprotoksiske
- Skal ikke inneholde en rekke duftallergener
- Grenseverdier for farlige kjemikalier og grunnstoffer

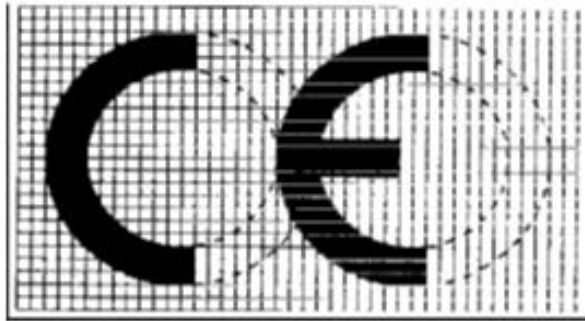
Hvordan velger jeg leker?

- Se etter merking
- Se etter seriøse aktører
- Vær oppmerksom hvis du handler på nett
- Det er lov å spørre om mer informasjon
- Vær en bevisst forbruker

Merking av leker

- CE-merking

- «Ikke egnet for barn under tre år»

Miljømerking av produkter

- Svanemerket er offisielle miljømerke i Norden
- Frivillig og markedsbasert
- Helhetlige og strenge miljøkrav
- Kravene revideres jevnlig
- Internasjonalt samarbeid

**Hjelp til forbrukere, produsenter
og innkjøpere**

Søk i 50 419 miljømerkede produkter

Les mer

ARTIKKEL I PERSONLIG PLEIE OG HYGIENE
Sjampoer skal lukte digg og funke – er ikke det nok?

19.08.2023

ARTIKKEL I PERSONLIG PLEIE OG HYGIENE
Svanemerket makeup

22.02.2022

ARTIKKEL I PERSONLIG PLEIE OG HYGIENE
Svanemerket solkrem

30.03.2022

ARTIKKEL I PERSONLIG PLEIE OG HYGIENE
Aluminium i deodoranter og antiperspiranter

6.09.2021

ARTIKKEL I PERSONLIG PLEIE OG HYGIENE
Svanemerket tannkrem

25.05.2021

ARTIKKEL I KJEMIKALIER OG MILJØGIFTER
Svanemerkets krav til sminke, såper, shampo, kremer og andre hudpleieprodukter

21.06.2021

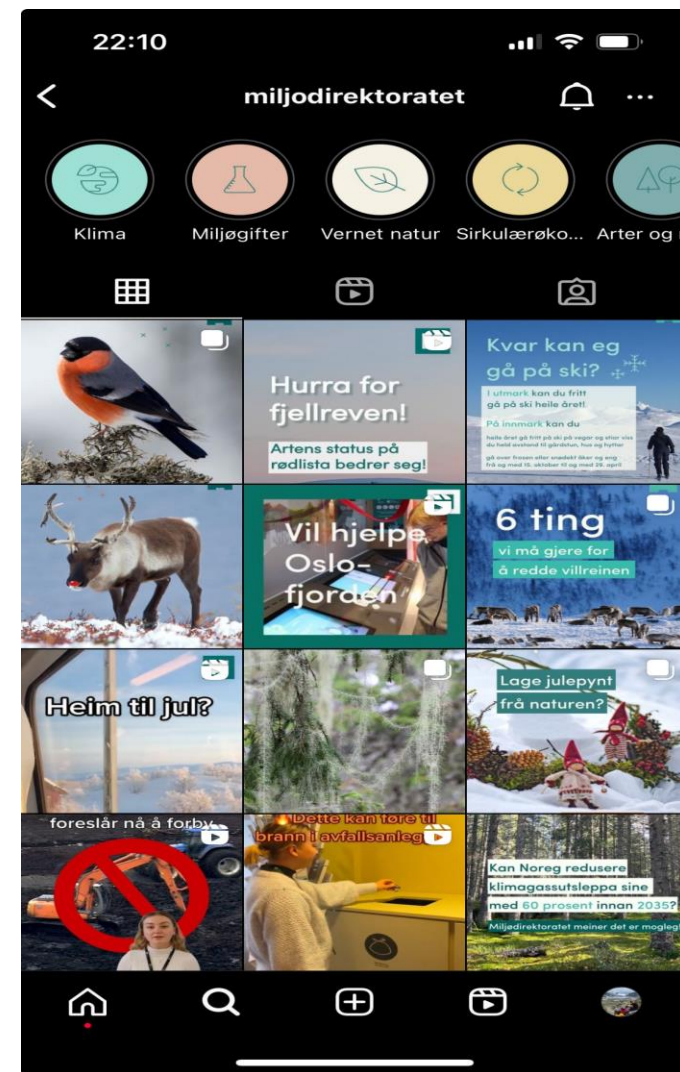
ARTIKKEL I PERSONLIG PLEIE OG HYGIENE
Fakta om svanemerkede bind og tamponger

12.01.2018

Hva kan du gjøre?

- Kjøp miljømerket produkter og tjenester (svanemerket eller ecolabelling)
- Følg nyheter fra Miljødirektoratet i ulike medier, Instagram
- Kjøp klær og andre produkter uten PFAS
- Kjøp mindre syntetiske tekstiler, bruk mer ull, vask ved behov
- Følg nettsider for forbrukere: [Nyttig forbrukerinformasjon om produkter og farlige stoffer](#)

Takk for oppmerksomheten!